

ת"פ 61255/11/22 - מדינת ישראל נגד דניאל מזרחי

בית המשפט המחוזי בירושלים
ת"פ 61255-11-22 מדינת ישראל נ' מזרחי

בפני
בעניין: כבוד השופט אלעזר נחלון
המאשימה
נגד
הנאשם
מדינת ישראל
דניאל מזרחי

בשם המאשימה: עו"ד עדי אסולין שוחט; עו"ד אילן אקוקה
בשם הנאשם: עו"ד לימור זקן

גזר דין

א. כללי

1. הנאשם הורשע בדין, על פי הודאתו שניתנה במסגרת הסדר טיעון. הגיעה העת לגזור את עונשו.
2. המעשים שביצע הנאשם והעבירות שבהן הורשע ביום 2.4.23 הורשע הנאשם על פי הודאתו בעבירות של שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק), והחזקת סכין שלא כדין, לפי סעיף 186(א) לחוק.
3. על פי עובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודה הנאשם, ביום 17.11.22 הוא הצטייד בחפץ דמוי אקדח, בסוּדָר ("חם-צוואר") ובכפפות, ובשעה 14:45 לערך הגיע לחנות הנמצאת בסמוך לתחנה המרכזית בירושלים. הנאשם המתין מספר דקות עד שהחנות תהיה ריקה מקונים, נכנס אליה כשהוא לבוש בסוּדָר, חובש ברדס ועוטה כפפות, וניגש לקופה. שם ביקש הנאשם מהמוכרת לקבל מוצר מסוים, בירר את מחירו, ומיד לאחר מכן שלף את החפץ דמוי האקדח, כיוון אותו לעבר המוכרת והורה לה לפתוח את הקופה ולמסור לו את הכסף. המוכרת התמהמהה, ואז ניגש הנאשם לעברו השני של הדלפק כשהוא אוחז בידיו בחפץ דמוי האקדח, ושב וביקש את הכסף. המוכרת פתחה את הקופה, והנאשם נטל ממנה שטרות כסף ומספר מטבעות. במקביל הבחין הנאשם כי המוכרת מנסה להזעיק עזרה באמצעות הטלפון הסלולרי, והורה לה להשליך אותו ולהרים את ידה. המוכרת הצליחה להימלט מן החנות והחלה לזעוק לעזרה, ואז נס הנאשם מן החנות כשבידו הכסף. לאחר מרדף נתפס הנאשם על ידי עוברי אורח, והחזיר לחנות את מרבית הכסף. לכל אורך האירוע נשא הנאשם על גופו סכין מאולתרת בעלת להב באורך 11 סנטימטרים.

ג. ההסדר, הראיות לעניין עונש, וטענות הצדדים לעניין העונש

1. במסגרת ההסדר הוסכם כי המאשימה תעתור לעונש של 40 חודשי מאסר בפועל לצד ענישה נלווית, ואילו הנאשם לא יוגבל בטיעונו.

2. מבחינת ראיות לעונש, המאשימה הגישה את גיליון המרשם הפלילי של הנאשם ואת גזר הדין בהליך האחרון שהתנהל נגדו (ת"פ 36512-05-21, להלן: ההליך האחרון). הנאשם הגיש תיעוד רפואי בנוגע לבדיקות שביצע, ואמו העידה בנוגע לנסיבות חייו המורכבות.

3. הצדדים הגישו עיקרי טענות בכתב והשלימו את טענותיהם בדיון.

4. במסגרת טיעוניה טענה המאשימה כי מתחם העונש ההולם בעניינו של הנאשם עומד על בין 2 ל-5 שנות מאסר בפועל, והעונש המתאים לו הוא 30 חודשי מאסר (היינו פחות מן הרף העליון שנקבע בהסדר), תוך הפעלה במצטבר של מאסר על תנאי בן 6 חודשים שהוטל עליו בהליך האחרון. זאת לצד מאסר על תנאי, פיצוי וקנס, וכן תשלום סכום התחייבות שנתן הנאשם בהליך האחרון והופרה בסך של 4,000 ₪.

בנוגע לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, המאשימה ציינה כי מעשי הנאשם היו מתוכננים, וכללו הצטיידות בחפץ דמוי אקדח ובביגוד מתאים. הנאשם גם הצליח לשדוד 3,000 ₪, ונתפס רק בשל תושייתם של עוברי אורח. בנוגע לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ציינה המאשימה את הודאת הנאשם במסגרת הסדר הטיעון, אולם מנגד את עברו הפלילי בעבירות אלימות ורכוש. במסגרת הטיעונים בעל פה חידדה המאשימה את העובדה שהשוד בוצע תקופה קצרה לאחר שהנאשם סיים לרצות עונש מאסר קודם שהוטל עליו בהליך האחרון. המאשימה אף הטעימה כי נסיבות חייו המורכבות של הנאשם הן בעלות משקל, ובשל כך לטענתה עתרה לעונש המצוי בחלקו התחתון של מתחם העונש ההולם לשיטתה. כמו כן העלתה המאשימה טענות נוספות.

5. הנאשם מצידו טען כי מתחם העונש ההולם בעניינו עומד על בין מספר חודשי עבודות שירות ל-20 חודשי מאסר, וכי העונש המתאים לו הוא 10 חודשי מאסר בפועל, תוך הפעלת המאסר על תנאי באופן חופף לעונש שייגזר עליו.

מבחינת נסיבות הקשורות בביצוע העבירה ציין הנאשם כי הוא ניסה להשיג כסף באופן מידי על רקע צורך לרכוש סם שלו הוא מכור. הנאשם ציין כי לא מן הנמנע שבאותה עת הוא היה במצב פיסיוולוגי ונפשי מורכב במיוחד ("קריזי"), אם כי הודה שהוא אינו יכול להוכיח זאת במידה הנדרשת. הנאשם הדגיש כי המעשה לא היה מתוכנן ולא תוכנן לאורך זמן ארוך, כעולה גם מנסיבות ביצועו; כי הוא לא איים על המוכרת במילים אלא רק בכך שהפנה לעברה את החפץ דמוי האקדח; וכי ודאי שלא פגע בה ולא התכוון לפגוע בה. הא ראייה, כך לטענת הנאשם, שהוא לא עשה שימוש בסכין שהייתה באמתחתו ושאותה החזיק "לצרכים אישיים בשל היותו מכור לסמים", כלשונו. הנאשם מציין כי הוא נתפס סמוך ממש למקום השוד וכי "מעט הכסף שנלקח - הוחזר", ובאופן כללי טוען כי נסיבות ביצוע העבירה מלמדות שמדובר ברף הנמוך של עבירת השוד.

מבחינת נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ציין הנאשם את העובדה שהוא הודה ואף חסך מן המוכרת את הצורך להעיד. הנאשם גם הדגיש את נסיבות חייו המורכבות, שכן בעת שהיה בשנות העשרה עברה המשפחה משבר קשה, אביו חווה משברים ואחיו הגדול שהיה הדמות המשמעותית ביותר מבחינתו הלך לעולמו. על רקע נסיבות אלה התמכר כאמור הנאשם לסמים, ומשם קצרה הדרך למעורבות נמשכת בפלילים. הנאשם ציין כי הוא ביקש להתחיל

בתהליך גמילה סמוך לאחר שחרורו ממאסר קודם ואף ביצע את הבדיקות הנדרשות מספר ימים לפני השוד, אולם בשל קשיים בירוקרטיים לא שולב בתהליכי גמילה, וכאמור הצורך שלו בסם הביאו לבצע את השוד.

בשל העבר הפלילי הודה הנאשם כי עונשו צריך להיות באמצעו של המתחם, אולם על רקע מכלול הנסיבות עתר להורות כי הפעלת המאסר על תנאי תהיה בחופף. הנאשם הדגיש כי הוא דל אמצעים ולכן ביקש שלא להשית עליו עונשים כספיים, למעט תשלום ההתחייבות שהופרה אשר אותו הוא הותיר לשיקול דעת בית המשפט.

6. הנאשם עצמו בדבריו הדגיש את נסיבות חייו המורכבות; את הקושי שבו נתקל לאחר שחרורו מן המאסר שהוטל עליו בהליך האחרון; את רצונו לשקם את חייו; ועוד.

ד. דין

ד(1) גזירת הדין - כללי

7. סעיף 40ב לחוק העונשין קובע כי "העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו". סעיף 40ג(א) מורה כי בהתאם לעקרון ההלימה יש לקבוע "מתחם עונש הולם", וזאת תוך התחשבות "בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה". חלק מהנסיבות הקשורות בביצוע העבירה מנויות בסעיף 40ט לחוק, ובכללן מידת התכנון שקדם לביצוע העבירה, חלקו היחסי של הנאשם, מידת הנזק שנגרמה או שהייתה צפויה להיגרם מהעבירה, הנסיבות שהביאו את הנאשם לביצוע העבירה, ועוד (וראו סעיף 40יב הקובע כי ניתן לשקול גם נסיבות אחרות שאינן מנויות בסעיף 40ט).

8. לאחר קביעת מתחם העונש ההולם, יש לגזור את העונש המתאים לנאשם, וזאת תוך התחשבות בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (סעיף 40ג(ב) לחוק). נסיבות כאלה מפורטות בסעיף 40יא לחוק, וכוללות בין היתר את השלכת העונש על הנאשם ועל משפחתו, הנזקים שנגרמו לו מהעבירה ומהרשתתו, שאלת נטילת אחריותו על מעשיו ומאמציו להשתקם, מאמציו לתקן את תוצאות העבירה, שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות החוק, התנהגות חיובית כללית ותרומה לחברה, נסיבות חיים קשות, חלופי הזמן, ועברו הפלילי של הנאשם (וראו סעיף 40יב הקובע כי הרשימה המנויה בסעיף 40ט אינה סגורה וניתן לשקול גם נסיבות אחרות). כמו כן ניתן להתחשב בצורך להרתיע את הנאשם ולהרתיע את הרבים (סעיפים 40-40ז לחוק).

9. כאשר מדובר על שני מעשי עבירה, כמו במקרה שכאן, יכולה להתעורר השאלה האם יש לקבוע לגביהם מתחם אחד או מתחמים נפרדים. במקרה שכאן, שני הצדדים הניחו כי יש לקבוע מתחם אחד, ובצדק רב לטעמי (בנוגע לשאלה מתי ייקבע מתחם אחד ומתי ייקבעו מתחמים נפרדים ראו את הדעות השונות שהובעו בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014); לקביעת מתחם אחד במקרה דומה ראו ע"פ 1127/13 גברזגיי נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (15.1.2014), להלן: עניין גברזגיי). כמו כן נראה כי בקביעת המתחם יש לתת את הבכורה לעבירת השוד, שהיא העבירה העיקרית (לשיקולים בהקשר זה ראו שם, פסקה 23).

ד(2) מתחם העונש ההולם למעשי הנאשם

10. השיקולים הרלוונטיים לקביעת מתחם העונש ההולם הם, כאמור, הערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירה, מידת הפגיעה בהם, מדיניות הענישה הנהוגה, ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה. אתיחס לשיקולים אלה.

11. הערכים החברתיים הנפגעים כתוצאה מביצוע עבירת השוד, כשלעצמה, הם שלווה נפשם ותחושת ביטחונם האישי של נפגעי העבירה; האוטונומיה שלהם; זכות הקניין שלהם; וכן שלום הציבור ותחושת הביטחון שלו. קיים גם פוטנציאל, שלהוותנו לעיתים מתממש, לפגיעה בחיים ובשלמות הגוף של קורבן השוד או של מי שנמצא בזירת השוד. במצבים מסוימים עלולה העבירה גם לפגוע באינטרס הציבורי שבהגנה על פעילות עסקית ומסחרית תקינה (ראו: ע"פ 588/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (27.8.2013); עניין גברזגיי, פסקה 30; ע"פ 2420/15 אבטליון נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (29.11.2015), להלן: עניין אבטליון; ע"פ 4125/14 חרב נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (6.1.2015), להלן: עניין חרב; ע"פ 472/20 סורני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (13.7.2022), להלן: עניין סורני; ע"פ 1702/16 מדינת ישראל נ' שושני, פסקה 10 (17.5.2016), להלן: עניין שושני).

12. עבירת החזקת הסכין שלא כדין אף היא בעלת פוטנציאל לפגוע בערכים החברתיים הנזכרים, בשל החשש כי סכין הנמצא באמתחתו של מאן דהוא שלא כדין ישמש לביצוע מעשים אסורים מסוגים שונים, ובכל מקרה יפגע בתחושת הביטחון של הציבור (ראו: רע"פ 7484/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (22.12.2009)).

13. מבחינת מידת הפגיעה בערכים המוגנים, הרי שכבר נקבע כי

קיימת קשת רחבה של מעשי שוד אפשריים הנבדלים זה מזה בנסיבותיהם ובמדרג חומרתם. מידת הפגיעה בערכים החברתיים, וכך גם מדיניות הענישה הנוהגת, תלויים, אפוא, בנסיבותיו הקונקרטיות של מעשה השוד וחומרתו. מכאן החשיבות היתרה בבחינת כל מעשה שוד ושוד לגופו.

(ע"פ 772/13 יחיא נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.6.2014); ראו גם עניין חרב, פסקה 7 (6.1.2015)).

14. בהתאם, בת"פ (מרכז) 21967-03-20 מדינת ישראל נ' קאשי, פסקה 10 (27.10.2020) מנה בית המשפט קריטריונים שונים המאפשרים לקבוע את חומרת מעשה השוד בכל מקרה, ואת מידת הפגיעה שלו בערכים החברתיים:

בבחינת מידת הפגיעה בערך המוגן יש לתת את הדעת לכך שבעבירות השוד קיימים מדרגי ביניים של חומרה, ובמסגרת זו יש לבחון את מידת התכנון והתחכום; מספר המשתתפים; טיב ושווי הרכוש שנשדד (רכב, כסף מזומן, תכשיטים, אופניים, טלפון סלולרי); מקום ביצוע העבירה (בית מגורים, סניף בנק, חנות נוחות); האם נעשה שימוש בנשק קר או חם (אקדח, סכין, חפץ חד, חפץ דמוי אקדח); אופי האיום (איום בנשק, פתק, איום מילולי); האם הופעלה אלימות פיזית ובאיזו מידה; זהות הקורבן (קשישים, עובדי לילה, נהגי מוניות, בני נוער); מועד השוד (שעת לילה, צהרי היום), הנזקים שנגרמו ועוד

15. על רקע דברים אלה אתייחס לנסיבות ביצוע העבירה במקרה שכאן.

ד(2)(2) נסיבות ביצוע העבירה (סעיף 40ט(א) לחוק)

16. מעשה השוד שביצע הנאשם היה מתוכנן, שכן הוא הצטייד בחפץ דמוי אקדח ובביגוד מתאים, הגיע לאזור מראש ואף המתין זמן מה לשעת כושר (ס"ק 1)). עם זאת, לא נראה שהתכנון היה ארוך במיוחד, ועל כך ניתן ללמוד

גם מאופן ביצועה הלא מתוחכם של העבירה, לאור יום ובמקום הומה אדם, אשר אָפֶּשֶׁר לתפוס את הנאשם במהירות. הנאשם ביצע את המעשה לבדו, כך שמחד גיסא הוא לא היה נתון להשפעה של אחר (ס"ק 2), אך מאידך גיסא מידת חומרת המעשה קטנה יותר מאשר לו היה מבוצע בחבורה. הנזק הצפוי היה הנזק הרכושי לחנות; הנזק לשלוות נפשם של המוכרת או של נוכחים אחרים סמוך לזירה; ואפשר שגם נזק לגופם במקרה של עימות (ס"ק 3). אשר לנזק בפועל (ס"ק 4) הרי שלא הוצגו ראיות בנוגע לפגיעה בשלומה הנפשי של המוכרת אך הדעת נותנת שנגרמה פגיעה כזו. הנזק הרכושי בפועל לא היה כבד, שכן נשדד סכום שלשיטת המאשימה עמד על 3,000 ₪ אולם מרביתו הושב. הנאשם ביצע את המעשים בשל רצונו להשיג כסף לצורך רכישת סמים, שהיא פעילות אסורה כשלעצמה ושהוא הביא את עצמו להיזקק לה (ס"ק 5). מנגד, נסיבות אלה יכולות להשליך על מידת הריסון העצמי שהנאשם יכול היה להפגין בפועל סמוך לפני האירוע, הגם שכאמור לא הוכח שהנאשם היה במצב של "קריז" ממש. הנאשם לא הפעיל כלפי המוכרת אלימות, אך מנגד השימוש בחפץ דמוי אקדח הוא בעל משקל לחומרא, וזאת "בשל האימה האוחזת את מי שכלפיו הוא כוון, מבלי שיש ביכולתו לדעת כי אין מדובר בכלי נשק אמיתי" (ע"פ 3698/20 מחאמיד נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (3.11.2020), להלן: עניין מחאמיד; ראו גם עניין סורני, פסקה 9; ע"פ 9079/16 מיארה נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (9.3.2017), להלן: עניין מיארה). כמו כן יש לציין כי "טענה לקיומה של מצוקה כלכלית אינה יכולה למעט מחומרת המעשה, לבטח לא לשמש כנסיבה להקלה בדין" (עניין מחאמיד, פסקה 11).

ד(2)(3) מדיניות הענישה הנהוגה

17. העונש המרבי לעבירת השוד (בחלופה הרגילה שלה, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין) הוא ארבע עשרה שנות מאסר.

18. בית המשפט העליון התייחס לא אחת לחומרתה של עבירת השוד, המצדיקה עונשי מאסר בפועל. צוין כי

בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת השוד ועל הצורך להחמיר בעונשו של מי שמבקש להשיג רווח קל בדרך עבריינית, תוך פגיעה באנשים תמימים הנקרים בדרכו כמו גם בסדר הציבורי ובתחושת הביטחון של הציבור כולו.
(עניין מיארה, שם)

19. עוד נקבע כי

חומרה זו מובילה לכך שמדיניות הענישה הנהוגה ביחס לעבירה זו כוללת עונשי מאסר בפועל, וזאת אף במקרים בהם שירות המבחן ממליץ להימנע מכך לאור שיקולי שיקום.

(ע"פ 1167/21 חוג'יראת נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (31.5.2021))

20. גם בעניין שושני הבהיר בית המשפט העליון כי ביחס לעבירות שוד

מתחייבת ענישה הולמת שתביא לידי ביטוי את שאט נפשו של הציבור מעבירות מעין אלה, ואשר יהיה בה כדי לשדר מסר עונשי שירתיע מפני ביצוען. דברים אלו נכונים ביתר שאת נוכח הקלות שבה ניתן לבצע עבירות מסוג זה - אשר כל שנדרש לביצוען הוא פתק מאיים - כך שאף אם אין לסווגה ברף החומרה הגבוהה מבין עבירות השוד, היא מחייבת ענישה מחמירה ומאסר ממושך בפועל.
(שם, פסקה 10)

21. בענין סורני הבהיר בית המשפט כי מדיניות זו נוהגת "אף במקרים בהם לא נגרמה פגיעה פיזית משמעותית לקרבן העבירה" (שם, פסקה 9).

22. הנה כי כן, ברגיל הרשעה בעבירת שוד מצריכה עונש של מאסר בפועל. אלא שבנוגע למשך המאסר ניתן למצוא מנעד ענישה רחב, הנובע, בין היתר, מן "השוני הניכר בין מעשי השוד השונים, מידת חומרם ונסיבותיהם", שעליו עמדתי לעיל (ענין מחאמיד, פסקה 9; ראו גם ענין אבטליון, פסקה 17). לפיכך, בסקירת הפסיקה שלהלן אתייחס לפסקי דין שנסיבותיהם קרובות ככל הניתן לנסיבות המקרה שכאן, בין היתר מבחינת השימוש בחפץ דמוי אקדח (או איום לגבי שימוש באקדח).

23. כך, בענין מחאמיד הנזכר מדובר היה בנאשם שנכנס לסניף בנק דואר כשבידו חפץ הנחזה להיות אקדח ושקית והוא חבוש בקסדה. באיומי החפץ דרש הנאשם וקיבל סך של ₪ 11,183 שהוכנס לשקית ונמלט. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 20 חודשי מאסר ל-4 שנים וגזר על הנאשם 30 חודשי מאסר לצד עונשים נוספים. בית המשפט העליון נמנע מלהתערב בעונש, בציינו כי יש ליתן משקל לכך שנעשה שימוש בחפץ דמוי אקדח, כאמור לעיל. המקרה שכאן דומה, אם כי הסכום שנשדד היה נמוך יותר והקורבן הייתה מוכרת אחת ולא מספר פקידות בנק.

בענין חרב מדובר היה בנאשם שנכנס למכולת וביקש לרכוש סיגריות, וכשהמוכר פתח את הקופה הוציא חפץ דמוי אקדח, נופף בו ודרש לקבל את הכסף שבקופה. המוכר סירב לעשות כן ולקח את החפץ מן הנאשם, ואז נאבק בו הנאשם כשהוא אוחז בגופו ומנסה לקחת את הקופה, ללא הצלחה, עד שנמלט. בית המשפט העליון הקל במתחם שקבעה הערכאה הדיונית, והעמידו על בין שנה לשלוש שנים, ועל הנאשם עצמו גזר 24 חודשי מאסר. המקרה שכאן חמור פחות, שכן לא הופעלה אלימות כלשהי כלפי המוכרת.

בענין סורני הנזכר מדובר היה בנאשם שנכנס לחנות נוחות בשעת לילה כשהוא חבוש ברדס ועוטה על פניו צעיף, ובעודו אוחז בחפץ דמוי אקדח דרש מהמוכר "את כל הכסף". המוכר רוקן לשקית את תכולת הקופה בסך של ₪ 7,200 והנאשם נמלט מן המקום. כעבור מספר ימים הגיע הנאשם שנית כשהוא לבוש באופן דומה, וכשהמוכר התקשר למשטרה איים עליו "שתוק או שאני שולף". בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 16 ל-46 חודשי מאסר בפועל, ובשל נסיבותיו האישיות המורכבות של הנאשם שאף היה ללא עבר פלילי גזר עליו 19 חודשי מאסר לצד עונשים נוספים. בית המשפט העליון לא התערב בעונש. המקרה שכאן חמור פחות, הן משום שמדובר באירוע יחיד והן משום שלא מדובר בשוד של עובד לילה (שם, פסקה 9).

בענין מיארה מדובר היה בנאשם שנכנס לחנות נוחות בשעת לילה כשבתיקו חפץ דמוי אקדח שאותו הראה למוכר, הורה למוכר למסור לו את הטלפון הנייד וכשה סירב נטלו ממנו, הורה לו למסור את הכסף שהיה בקופה ובהמשך דרש ממנו למסור מכספו שלו. המוכר עשה כן ומסר לנאשם ₪ 1,400. בהמשך איים הנאשם על המוכר שלא ידווח על מה שארע ואז נמלט, תוך שהוא מנפץ את מסך מכשיר הטלפון הנייד של המוכר ומשליך אותו. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 18 ל-36 חודשי מאסר בפועל, ובשל נסיבותיו האישיות של הנאשם ועברו שלא היה מכביד גזר עליו 20 חודשי מאסר לצד עונשים נוספים. בית המשפט העליון סבר כי מתחם העונש ההולם שנקבע אינו מקים עילה להתערבות ואף לא התערב בעונש. המקרה שכאן חמור פחות מבחינה זאת שהאיום כלפי המוכרת היה פחות שיטתי וממושך, לא נעשה ניסיון לטשטש את ההתחקות אחרי הנאשם באמצעות נטילת הטלפון הנייד וניפוצו ועוד, ולא מדובר היה בשוד של עובד לילה. מנגד, הוא חמור יותר משום שהנאשם לא הסתפק בהצבעה על החפץ דמוי האקדח בתיקו אלא שלף וכיוון אותו לעבר המוכרת, וגם הסכום שנשדד היה גבוה יותר.

בע"פ 1326/14 מחאג'נה נ' מדינת ישראל (2.6.2014) מדובר היה בנאשם שנכנס לסניף בנק הדואר כשהוא נושא חפץ דמוי אקדח וחובש כובע ומשקפי שמש, איים על הפקיד ונמלט עם 6,650 ₪. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 18 ל-42 חודשי מאסר, וגזר על הנאשם - צעיר כבן עשרים נעדר עבר פלילי - עונש של 24 חודשי מאסר בפועל לצד עונשים נוספים. בית המשפט העליון נמנע מלהתערב בעונש. המקרה שכאן דומה, אם כי כאן החנות הייתה ללא לקוחות נוספים; בשים לב לאופי המקום נראה כי התעוזה שהפגין הנאשם הייתה נמוכה יותר; וגם הסכום שנשדד היה נמוך יותר.

בע"פ 452/14 דבוש נ' מדינת ישראל (3.4.2014) מדובר היה בנאשם שלאחר תכנון והתארגנות הגיע לתחנת תדלוק בשעת לילה רכוב על אופנוע שמצא כשהוא מצויד בביגוד חלופי, קסדה וחפץ דמוי אקדח. הנאשם הצמיד את החפץ לראש המתדלק ודרש את הכסף שברשותו, וזה מסר לו נרתיק עם כסף ודברי ערך. לאחר מכן הורה הנאשם למתדלק לפתוח את משרד התחנה ולמסור לו סכום נוסף, והמתדלק עשה כן. הנאשם נסע מן המקום, החליף את בגדיו והשאיר את האופנוע במקום שבו מצא אותו. נקבע כי מתחם הענישה ההולם הוא בין שנת מאסר בפועל לשלוש שנות מאסר בפועל, אם כי על הנאשם עצמו נגזר עונש קל יותר משיקולי שיקום. בית המשפט העליון עמד על חומרת מעשי הנאשם ולא מצא להקל בעונשו עוד. המקרה שכאן חמור פחות, הן נוכח מידת התכנון והתחכום, הן נוכח מידת קור הרוח שהפגין הנאשם שם בעת שהורה על לקיחת סכום נוסף מן המשרד, הן משום שהאקדח לא הוצמד לראש המוכרת, והן משום שלא מדובר בעובד לילה. עם זאת, ייתכן שהמתחם שנקבע שם הושפע מנסיבותיו החריגות של הנאשם עצמו, שהיה ימים ספורים לאחר הפיכתו לבגיר ועבר תהליך שיקום משמעותי.

בעניין שושני מדובר היה בנאשם שנכנס לסניף הדואר המרכזי בירושלים כשהוא לבוש מעיל, כובע צמר ומשקפי שמש, ניגש לאחת הפקידות ומסר לה פתק שלפיו הוא "חמוש באקדח ולא יהסס לפרק לך את המוח מול הלקוחות [...] ועל כן היא נדרשת למסור לו את הכסף ברשותה. הפקידה הזעיקה עזרה והנאשם נתפס. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 10 ל-24 חודשי מאסר בפועל, ובשל נסיבותיו האישיות של הנאשם מחד גיסא ועברו הפלילי מאידך גיסא גזר עליו 12 חודשי מאסר לצד עונשים נוספים. בית המשפט העליון החמיר בעונש והעמידו על 24 חודשי מאסר, בקבעו ביחס לעבירה כי "אף אם אין לסווגה ברף החומרה הגבוהה מבין עבירות השוד, היא מחייבת ענישה מחמירה ומאסר ממושך בפועל". המקרה שכאן חמור יותר, במובן זה שנעשה שימוש בחפץ דמוי אקדח, אם כי מנגד האיום היה פחות קונקרטי, השוד לא היה של מקום הומה, על הסיכון המופחת הכרוך בכך, ונראה כי התעוזה המשתקפת בשוד של סניף בנק היא גבוהה יותר.

24. כאמור, בכל פסקי הדין שנסקרו נעשה שימוש בחפץ דמוי אקדח (למעט בעניין שושני שם מדובר היה באיום בכתב לגבי שימוש באקדח). למרות זאת קיימת ביניהם שונות. השונות בעונשים המתאימים מתבקשת, שכן אלה תלויים בנסיבות כל נאשם ונאשם. אלא שהשונות קיימת גם במתחמי העונש ההולמים. חלק משונות זו ניתן להסביר בכך שחרף האופי הדומה של המעשים, קיימים ביניהם הבדלים בנסיבות ביצוע העבירה, שעל חלקם עמדתי לעיל בעת ההשוואה בין כל פסק דין לבין המקרה שכאן. חלק מן השונות יכול לנבוע גם מהבדלי גישה עונשית (השוו למשל עניין מחאמיד אל מול עניין סורני). בעת קביעת מתחם העונש ההולם על יסוד מדיניות הענישה הנהוגה, יהיה צורך לשקלל גם את ההבדלים המזכירים.

25. המאשימה הפנתה לע"פ 5368/14, אולם נראה כי הנסיבות שם היו חמורות יותר, הן משום שהשוד בוצע בצוותא עם אחר לאחר תכנון מסוים; הן משום שהופעלה אלימות מסוימת כלפי הנפגע; הן משום שהנפגע היה עובד לילה; והן משום ששם פעל המערער לשדוד גם את מכשיר הטלפון הנייד של הנפגע. גם הנסיבות בעניין אבטליון שאליו הפנתה המאשימה שונות, שכן מדובר היה באירוע שוד ובאירוע נוסף של ניסיון שוד; שנעשו בצוותא עם אחר; לאחר

תכנון והתארגנות; השוד עצמו כוון כלפי שני עוברי אורח תמימים ברחובה של עיר; הנאשם אף דימה דריכת אקדח; ובהמשך ניסה לשדוד עובד לילה בחנות נוחות. שני פסקי הדין שאליהם הפנתה המאשימה לאחר הדיון שונים אף הם באופן מהותי מנסיבות האירוע שכאן (ת"פ (מחוזי ת"א) 15251-11-19 ות"פ 26039-07-17): בשני המקרים ההרשעה הייתה בשוד מזוין; במקרה הראשון הנאשם הורשע גם בעבירות נוספות, כאשר לאחר השוד באמצעות חפץ דמוי אקדח שסוכל בחלקו הוא שב למקום, ניפץ חלון זכוכית ובקבוקי זכוכית ובאמצעות שֶׁבֶר בקבוק איים על הנוכחים ותלש את הקופה (ולא בכדי הרף התחתון של מתחם העונש ההולם שנקבע שם גבוה אף מזה שלו טוענת המאשימה במקרה שכאן); ובמקרה השני הוא עשה שימוש בסכין שאותו קרב אל המוכר.

גם המקרים שאליהם הפנה הנאשם מתייחסים למעשי שוד בנסיבות אחרות מאלה שכאן (לא נעשה שימוש בחפץ דמוי נשק; במרבית המקרים לא היו תכנון והיערכות מקדימה; ועוד). על כן איני סבור שיש בהם כדי ללמד על מדיניות הענישה הנהוגה ביחס למקרים ממין זה שכאן.

26. שני הצדדים לא התייחסו למדיניות הענישה הנהוגה בגין עבירה של החזקת סכין, ועל רקע העובדה שלא מדובר בעבירה העיקרית גם אני לא ארחיב בכך. עם זאת אציין כי אמנם העונש המרבי לעבירת החזקת הסכין שלא כדין הוא חמש שנות מאסר, אך עיון בפסיקה מלמד שהעונשים המקובלים בגין עבירה כזו נעים במתחם שבין מאסר על תנאי לבין מספר חודשי מאסר בפועל (ראו והשוו: ת"פ (מחוזי ב"ש) 39172-09-21 מדינת ישראל נ' אביטבול (30.1.2023); ת"פ (מחוזי ת"א) 43348-03-21 מדינת ישראל נ' חנון (26.12.2022); עפ"ג (י-ם) 38442-12-15 אבו הייכל נ' מדינת ישראל, פסיקה 6 (8.8.2016); ע"פ (מרכז) 34814-03-21 ממנ נ' מדינת ישראל (9.1.2022); ת"פ (נתניה) 4550-07-17 מדינת ישראל נ' אברהם (30.4.2023); ת"פ (קריות) 19206-08-22 מדינת ישראל נ' דרייב (1.5.2023); ת"פ (חיפה) 27268-09-21 מדינת ישראל נ' גברילוב (12.3.2023)).

ד(2)(4) המסקנה בעניין מתחם העונש ההולם למעשי הנאשם

27. המסקנה בעניין מתחם העונש ההולם במקרה שכאן צריכה לשקלל כאמור את הערכים החברתיים שנפגעו ואת מידת הפגיעה שבהם, כעולה מן האמור לעיל; את נסיבות ביצוע העבירות על ידי הנאשם; ואת מדיניות הענישה הנהוגה, שאליה התייחסתי לעיל, הן ביחס לעבירת השוד והן ביחס לעבירת החזקת הסכין. בשקלול כל אלה סבורני כי במקרה שכאן יש לקבוע כי מתחם העונש ההולם למעשי הנאשם במכלול, לרבות בגין החזקת הסכין, נע בין 14 ל-38 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר על תנאי.

28. כמו כן בשים לב לפגיעה במוכרת, ולכך שהעבירה נועדה להשגת תועלת כלכלית עבור הנאשם, סבורני כי המתחם צריך לכלול עונש של פיצוי וקנס. לטעמי מתחם הקנס ההולם צריך להיות על הצד הנמוך, וזאת ממספר טעמים: ההיקף המוגבל של התועלת הכלכלית שהנאשם יכול היה לצפות לה בשל שוד חנות לא גדולה ואף שלא בסוף יום העסקים; העובדה שבפועל לא הופקה תועלת כלכלית כלשהי; והטענות בדבר מצבו הכלכלי הקשה של הנאשם, שלא נסתרו ומתיישבות עם נסיבות ביצוע העבירה (ראו סעיף 40 לחוק).

ד(3) נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה (סעיף 40א לחוק)

29. בגזירת עונשו של הנאשם בתוך המתחם יש להתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה.

30. במקרה שכאן מדובר בנאשם צעיר כבן עשרים וחמש. לחומרא יש לשקול את עברו הפלילי של הנאשם. למרבה הצער, חרף גילו הצעיר הנאשם הורשע בחמישה פסקי דין שונים בעבירות רכוש, אלימות, אימים, סמים ועוד,

ואף ריצה מאסר בפועל לתקופות ממושכות. הנאשם גם הורשע פעמיים בהחזקת סכין שלא כדין, ובהליך האחרון הורשע באירוע שנסיבותיו דומות לאלה שכאן: הנאשם הגיע לחנות כשהוא מצויד בסכין בתחתוניו, ודרש מעובד המקום למסור לו כסף תוך שהוא מאיים על חייו. העובדה שזמן קצר לאחר מכן שב הנאשם וביצע מעשה דומה מלמדת כי קיים צורך משמעותי בהרתעה אישית, שיש לקוות כי ניתן יהיה להשיגה באמצעות ענישה משמעותית. לא בכדי גם באת כוח הנאשם סברה כי יש להטיל עליו עונש באמצעו של המתחם.

31. לקולא יש ליתן משקל ממשי לכך שהנאשם נטל אחריות על מעשיו, והביא לחיסכון במשאבים שיפוטיים ובמשאבי גורמי האכיפה. כמו כן יש ליתן משקל משמעותי לנסיבותיו המשפחתיות המורכבות של הנאשם, כפי שפורטו בטיעונו, בדברי אמו ובדבריו שלו, וכפי שהן עולות מגזר דינו בהליך האחרון: אביו של הנאשם שנפטר לפני מספר שנים היה מעורב בפיגוע, וסבל מנזק בריאותי ונפשי שגרם להתדרדרות במצבו ובמצבם של מי מילדיו וכן למעורבותו בפלילים. אחיו הבכור של הנאשם נפטר אף הוא בעקבות שימוש בסמים. כתוצאה מכך, הנאשם עצמו נחשף כבר מגיל צעיר לסמים מסוגים שונים בסביבת משפחתו הקרובה. יש גם משקל לכך שהנאשם הציג תיעוד המלמד כי הוא ביקש להתחיל בתהליך של טיפול גמילה מסמים מספר ימים קודם לשוב, שכאמור לטענתו בוצע על רקע התמכרותו.

32. באיזון בין השיקולים השונים, ותוך מתן משקל ממשי לשיקולים לקולא, סבורני כי יש לגזור על הנאשם עונש של 21 חודשי מאסר, המצוי בחלק העליון של השליש התחתון של המתחם. מדובר על עונש שבאופן אבסולוטי הוא חמור יותר מזה שהנאשם עתר לו, אך באופן יחסי בתוך המתחם שנקבע הוא מצוי קרוב יותר לרף התחתון מן העונש שלו טען הנאשם (שכאמור ביקש לגזור עליו עונש באמצעו של המתחם שלו טען). מדובר גם בעונש שבאופן אבסולוטי הוא חמור פחות מזה שהמאשימה עתרה לו, אך באופן יחסי בתוך המתחם שנקבע הוא מצוי קרוב יותר לאמצע המתחם מן העונש שלו טענה המאשימה (שכאמור ביקשה לגזור עונש המצוי באמצע השליש התחתון).

ד(4) הפעלה של עונש המאסר על תנאי

33. אין מחלוקת שנגד הנאשם תלוי ועומד עונש מאסר על תנאי בן שישה חודשים שהוטל עליו בהליך האחרון. אין גם מחלוקת שיש להפעיל את העונש. כידוע, הכלל הוא שעונש מאסר על תנאי ירוצה במצטבר לעונש שנגזר בהליך שבו הוא הופעל, אלא אם קיימים "טעמים שיירשמו" לחפיפה מלאה או חלקית (סעיף 58 לחוק העונשין). זאת, בין היתר, כדי להגשים באופן מרבי את המטרה ההרתעתית, שהיא תכלית מרכזית של הטלת עונש מאסר על תנאי (ראו ע"פ 4517/04 מסראווה נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(6), 119 (2005)). בהכרעה בדבר חפיפה יש ליתן את הדעת גם לשיקולים שעניינם חומרת העבירות: "בית המשפט לא יטה להקל עם הנידון ולחפוף את עונשי המאסר, ככל שהעבירות בהן הורשע הינן חמורות יותר, ככל שקשות נסיבות ביצוען וככל שיש בביצוען משום פגיעה קשה בערכי היסוד החברה בה אנו חיים" (ע"פ 3869/09 סלימן נ' מדינת ישראל (28.12.2009)).

34. עיון בגזר הדין בהליך האחרון מלמד כי גם במסגרתו הופעל עונש מאסר על תנאי בן שישה חודשים שהוטל על הנאשם בהליך קודם. באותו גזר דין החליט בית המשפט להפעיל את העונש כך שארבעה חודשים מתוכו ירוצו במצטבר וחודשיים בחופף, וזאת בשל נסיבותיו האישיות של הנאשם. למרבה הצער, הפעלת העונש המותנה באופן זה לא גרמה לנאשם להירתע מלשוב ולבצע את העבירות שבהן הורשע בהליך שכאן זמן קצר לאחר שחרורו ממאסר. מן הדין היה, אפוא, להורות כי הפעם ירוצה כל העונש שיופעל במצטבר, וזאת בהתאם לברירת המחדל וביתר שאת נוכח הצורך להגביר את ההרתעה האישית של נאשם. חרף האמור, ובשים לב לנסיבות האישיות המורכבות של הנאשם, אני מורה כי חודש אחד מתקופת המאסר על תנאי שיופעל ירוצה בחופף ליתר העונשים.

35. בשים לב לאמור לעיל, נגזרים בזאת על הנאשם העונשים הבאים:

א. 21 חודשי מאסר בפועל, שיימנו החל ממועד מעצרו.

ב. מופעל בזאת עונש המאסר על תנאי בן 6 חודשים שהוטל על הנאשם במסגרת ת"פ 36512-05-21, באופן ש-5 חודשים מתוכו ירוצו במצטבר לעונש דלעיל וחודש אחד ירוצה בחופף.

בסך הכל ירצה הנאשם מאסר לתקופה מצטברת של 26 חודשים החל ממועד מעצרו.

ג. מאסר על-תנאי לתקופה של 8 חודשים למשך שנתיים מיום שחרורו של הנאשם. התנאי הוא שהנאשם לא יעבור עבירת רכוש או עבירת אלימות מסוג פשע.

ד. מאסר על תנאי לתקופה של 4 חודשים למשך שנתיים מיום שחרורו. התנאי הוא שהנאשם לא יעבור עבירת רכוש או עבירת אלימות מסוג עוון.

ה. תשלום סך של 4,000 ₪ בגין הפרת התחייבותו של הנאשם במסגרת ההליך האחרון, להימנע מלעבור עבירת רכוש או אלימות. הסכום ישולם בעשרה תשלומים חודשיים שווים, החל מיום 1.2.24 ובכל 1 בחודש שלאחר מכן. ככל שלא ישולם אחד התשלומים במלואו ובמועדו יעמוד הסכום כולו לפירעון מיידי.

ו. קנס בסך של 1,000 ₪. הקנס ישולם בעשרה תשלומים חודשיים שווים, החל מיום 1.2.24 ובכל 1 בחודש שלאחר מכן. ככל שלא ישולם אחד התשלומים במלואו ובמועדו יעמוד הסכום כולו לפירעון מיידי.

ז. פיצוי למוכרת עדת תביעה 1 בסך של 2,500 ₪. הפיצוי ישולם בחמישה תשלומים חודשיים שווים, החל מיום 1.9.23 ובכל 1 בחודש שלאחר מכן. ככל שלא ישולם אחד התשלומים במלואו ובמועדו, יעמוד הסכום כולו לפירעון מיידי.

36. יש לקוות כי הנאשם ינצל את התקופה שבה ישהה מאחורי סורג ובריח לצורך שיקום וגמילה, כפי שהצהיר שבכוונתו לעשות, באופן שייטיב עמו, עם משפחתו, ועם החברה כולה.

37. ניתן לערער על פסק הדין בתוך 45 ימים.

ניתן היום, א' אב תשפ"ג, 19 יולי 2023, בהעדר הצדדים.